

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.96>

УДК 658.1:338.45(043.2)

В. В. Семеніхіна,

к. е. н, доцент кафедри менеджменту і маркетингу,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0646-6189>

Л. М. Сакун,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і маркетингу,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5113-4154>

К. П. Мажаренко,

старший викладач кафедри менеджменту і маркетингу,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4178-1299>

С. Р. Біленька,

здобувач освіти ОС «бакалавр» кафедри менеджменту і маркетингу,

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6578-2487>

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В
ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНУ СТРАТЕГІЮ ПІДПРИЄМСТВ:
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

V. Semenikhina,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management and Marketing, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

L. Sakun,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Marketing, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

K. Mazharenko,

Senior Lecturer of the Department of Management and Marketing, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

S. Bilenka,

Candidate of educational degree «bachelor» of the Department of Management and Marketing, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN THE INVESTMENT AND INNOVATION STRATEGY OF ENTERPRISES: REGIONAL ASSESSMENT

У статті досліджено важливість та можливості впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств під впливом регіональних особливостей. Розглядаються ключові аспекти, пов'язані з цим процесом, включаючи зв'язок між сталим розвитком та економічною діяльністю підприємств, аналіз переваг та викликів впровадження таких принципів, а також можливі стратегії та інструменти для їх реалізації з урахуванням інвестиційно-інноваційної програми розвитку окремого регіону – Полтавської області. На основі здобутих даних та аналізу надаються рекомендації щодо оптимального впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційні стратегії підприємств з метою забезпечення довгострокової стабільності та успішного розвитку. Визначено, що подальший розвиток інвестиційно-

інноваційної стратегії підприємств неможливий без активізації інвестиційної діяльності та зростання обсягів внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіці регіону. Перелік напрямів та заходів слід розробляти з урахуванням довгострокових перспектив, проте він може коригуватися та доповнюватися відповідно до змін у внутрішніх і зовнішніх умовах залучення інвестицій та нових викликів.

The article explores the importance and opportunities for implementing sustainable development principles in the investment and innovation strategy of enterprises under the influence of regional characteristics. Key aspects related to this process are examined, including the relationship between sustainable development and the economic activities of enterprises, an analysis of the advantages and challenges of implementing such principles, and possible strategies and tools for their realization, taking into account the investment and innovation development program of a specific region — Poltava region. Based on the collected data and analysis, recommendations are provided for the optimal implementation of sustainable development principles in investment and innovation strategies of enterprises to ensure long-term stability and successful development. It is determined that further development of the investment and innovation strategy of enterprises is impossible without activating investment activities and increasing both internal and external investments in the region's economy. The list of directions and measures should be developed considering long-term perspectives, but it may be adjusted and supplemented in response to changes in internal and external conditions of investment attraction and new challenges.

It is essential to involve a variety of stakeholders in the process of developing and implementing an investment and innovation strategy for sustainable development. These may include customers, suppliers, investors, the public, and local government bodies, whose functions include promoting the investment and innovation activities of economic entities. Enterprises must

develop internal control and reporting mechanisms to ensure that the investment and innovation strategy for sustainable development aligns with the established goals and requirements. This may include regular monitoring of the tasks' progress and the analysis of relevant performance indicators. Last but not least, continuous monitoring and evaluation of the impact of investment decisions on sustainable development is crucial. This will allow enterprises to make timely adjustments and ensure long-term stability and successful development of both the enterprise and the region.

Ключові слова: *сталий розвиток, принципи сталого розвитку, інвестиційно-інноваційна стратегія, економічна ефективність, соціальна відповідальність, регіон, регіональна програма, охорона навколишнього середовища, інвестиції.*

Keywords: *sustainable development, principles of sustainable development, investment and innovation strategy, economic efficiency, social responsibility, region, regional programme, environmental protection, investments.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі, де глобальні виклики стосуються екології, енергетики, соціальної відповідальності та інших аспектів сталого розвитку, впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств є надзвичайно важливим завданням, враховуючи особливості регіонального розвитку. Це відображається в необхідності збалансувати економічні цілі з соціальними та екологічними аспектами, що вимагає нових підходів та стратегій.

Однією з ключових проблем при впровадженні принципів сталого розвитку є зміна в управлінських підходах та бізнес-моделях підприємств. Це може потребувати значних витрат на оновлення технологій, перепідготовку персоналу та реорганізацію виробничих процесів [1].

Крім того, інвестиційно-інноваційна стратегія підприємства може зазнати впливу у зв'язку зі змінами в ринковому середовищі, регулюючими стандартами та вимогами щодо екологічної сталості продукції та визначеною регіональною програмою сприяння залученню інвестицій. Відсутність адаптації до цих змін може призвести до втрат конкурентоспроможності та обмеження можливостей для інноваційного розвитку регіонів в цілому та підприємств зокрема.

Таким чином, розуміння важливості впровадження принципів сталого розвитку та вирішення відповідних проблем стають актуальними науковими та практичними завданнями підприємств з урахуванням впливу регіональних особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації активно досліджують вплив впровадження принципів сталого розвитку на інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств. Дослідження зосереджуються на різних аспектах цієї теми, включаючи економічні, соціальні та екологічні виміри сталого розвитку. Про стійкість інновацій у підприємствах досліджували багато іноземних і вітчизняних вчених: Adams R. (2016), Androsyk Yu. (2016), Bessant J. (2016), Безус А.М. (2018), Claude Villeneuve 2017, Denyer D. (2016), Дзюбко М.Ю. (2017), Epstein M.J. (2003), Філіпішина Л.М. (2017), Гомес-Конде Х. (2015), Jaeho Shin (2018), Jeanrenaud S. (2016), Kuo-Jui Wu (2015), Легомінова С.В. (2007) [5], Lopez-Valeiras E. (2015), Naranjo-Gil D. (2015), Nemli E. (2004), Overy P. (2016), Prahalad C.K. (2009), Rauter R. (2018), Roy M.-J. (2003), Сапа Н.В. (2009), Шафранова К.В. (2018), Шишло С. (2016), Усевич В. (2016), Wagner M. (2016) [1].

Основні висновки цих досліджень доповідають про:

1. Економічні вигоди: впровадження принципів сталого розвитку може призвести до зниження витрат на ресурси та підвищення ефективності виробничих процесів, що сприяє підвищенню прибутковості підприємств.

2. Соціальна відповідальність: дослідження показують, що підприємства, які активно впроваджують принципи сталого розвитку,

отримують позитивну репутацію серед споживачів та інвесторів, що може впливати на їхню конкурентоспроможність та стабільність.

3. Екологічний вплив: останні дослідження підтверджують важливість управління впливом підприємств на довкілля та необхідність розвитку зеленої інфраструктури для зменшення викидів та використання альтернативних джерел енергії.

4. Фінансовий аспект: деякі дослідження досліджують зв'язок між впровадженням принципів сталого розвитку та фінансовими показниками підприємств, включаючи вартість акцій, капіталізацію та ризики.

5. Стратегічне управління: деякі дослідження зосереджуються на стратегічному управлінні та розробці інноваційних підходів до впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств.

Ці дослідження та публікації відображають зростаючий інтерес до теми впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств та надають цінні висновки для подальших розвідок у цьому напрямі [1–4].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в дослідженні важливості та необхідності впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств в контексті регіонального розвитку. Проаналізувати проблеми, що можуть виникнути при впровадженні принципів сталого розвитку та їх вплив на інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства на регіональному рівні. Визначити необхідність та вигоди від впровадження принципів сталого розвитку для підприємства з економічної, соціальної та екологічної перспектив. Розглянути недоліки попередніх досліджень та публікацій щодо впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств та запропонувати шляхи їх подолання. Виділити ключові аспекти, які залишаються недостатньо дослідженими або не вирішеними у попередніх дослідженнях та публікаціях. Запропонувати

рекомендації щодо оптимального впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств з метою забезпечення довгострокової стабільності та успішного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Хоча було проведено значні дослідження та опубліковано багато матеріалів щодо впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств, деякі аспекти залишаються недостатньо дослідженими або не вирішеними. Одним із таких є визначення конкретних методів та інструментів, які найбільш ефективно допоможуть підприємствам у впровадженні принципів сталого розвитку, залежно від рівня розвитку цих факторів у регіоні розташування підприємства. Хоча існують загальні рамки та підходи до цієї проблеми, деталізований аналіз і порівняння різних методів та інструментів можуть бути корисними для практичного застосування на підприємствах.

Крім того, потрібно детально розглянути вплив впровадження принципів сталого розвитку на фінансові показники та стратегічне планування підприємств. Важливо визначити, які конкретні інвестиції необхідно здійснити для досягнення цілей сталого розвитку та як це впливає на загальну стратегію розвитку підприємства.

Також важливим аспектом є розробка інструментів для вимірювання ефективності впровадження принципів сталого розвитку. Це може включати розробку ключових показників ефективності, механізмів внутрішнього контролю та звітності, а також оцінку соціального впливу та екологічної сталості підприємства.

Сталість і розвиток – це два невід’ємних компоненти будь-якої успішної стратегії підприємства в сучасному світі. Щоб досягти стійкого росту та забезпечити тривале інноваційне просування, підприємствам доводиться уважно розглядати вплив своїх дій на навколишнє середовище та суспільство. Впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства стає важливим елементом цього

процесу, оскільки дозволяє забезпечити баланс між економічною ефективністю, соціальною відповідальністю та охороною навколишнього середовища.

Однією з ключових переваг впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію є здатність підприємства до привертання і утримання інвестицій. Сьогодні інвестори все більше уважно відносяться до екологічних та соціальних аспектів бізнесу, тому підприємства, які активно впроваджують принципи сталого розвитку, мають більшу ймовірність привернення інвестиційного капіталу.

Інтеграція принципів сталого розвитку може допомогти підприємствам зменшити витрати та оптимізувати процеси виробництва. Впровадження енергоефективних технологій, використання вторинних ресурсів та раціональне використання природних ресурсів може призвести до зниження витрат на виробництво та сприяти стійкому розвитку підприємства у майбутньому. При цьому, засвоєння принципів сталого розвитку може позитивно впливати на корпоративний імідж підприємства. Компанії, які проявляють свою соціальну відповідальність та здатність до охорони довкілля, можуть привертати більше клієнтів та забезпечувати їхню лояльність [2–5].

Інновації, що асоціюються з формуванням політики сталого розвитку, набувають все більшої актуальності. Вони впливають на формування ідей та рішень у сферах економіки, соціуму та екології. Згідно з принципами сталого розвитку, часто створюються інноваційні моделі, процеси, товари та послуги, які є соціально відповідальними, базуються на наукових дослідженнях, сприяють збагаченню суспільства та довкілля, а також позитивно впливають на фінансові результати організації.

Нові стратегічні підходи включають залучення підприємств до впровадження 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) та стратегічне співробітництво різних груп зацікавлених сторін. Зауважується, що економічний зріст сам по собі не є достатнім показником сталого розвитку.

Відповідно до досліджень, інновація стає джерелом стимулу для пошуку нових, якісних рішень, які можуть покращити конкурентоспроможність підприємств у контексті сталого розвитку.

Існування компанії безпосередньо залежить від глобального середовища та спільноти, в якій вона функціонує. Під час своєї діяльності компанія повинна дотримуватися принципів поваги до людської гідності та сприяти створенню суспільства, де глобальне середовище збережено [12].

На початку цього століття стратегії компаній були спрямовані переважно на досягнення максимального прибутку для акціонерів та інвесторів. Вони не враховували інших соціальних або екологічних цілей. Багато галузей промисловості використовували природні та людські ресурси без врахування благополуччя спільнот, де вони діяли. Іншими словами, корпорації були відповідальні тільки перед своїми власниками.

Сьогодні бізнес-підприємства в розвинених країнах працюють у більш складному та регульованому середовищі. Їх діяльність контролюється численними законами та положеннями, що зобов'язують їхнє керівництво бути відповідальним перед широким колом зацікавлених сторін. Поняття сталого розвитку розширює кількість зацікавлених сторін, включаючи майбутні покоління та природні ресурси.

Визначення зацікавлених сторін, які мають інтерес у діяльності бізнес-підприємства, є ключовим елементом концепції сталого розвитку та сприяє більшій корпоративній відповідальності. Розробка змістовного підходу до аналізу зацікавлених сторін є важливою складовою цієї системи управління та є однією з ключових відмінностей між сталими та традиційними практиками управління [5–8].

Важливість впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства набуває великого значення у сучасному глобалізованому світі. Це відображається у різноманітних аспектах, які варто враховувати (Табл. 1).

Розвиток підприємства з використанням інновацій починається з розробки стратегії управління ним. У більшості розвинених країн така стратегія охоплює кілька етапів: від інноваційного задуму до інноваційного плану, які використовуються для забезпечення інформаційної бази для інновацій.

Таблиця 1. Впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства

Метод покращення	Спосіб виконання
Забезпечення конкурентоспроможності	Підприємства, які впроваджують принципи сталого розвитку, здатні стати більш конкурентоспроможними на ринку. Це пов'язано з покращенням репутації, залученням інвестицій, підвищенням ефективності виробництва та зниженням ризиків.
Зменшення екологічного впливу	Впровадження сталих практик може сприяти зменшенню негативного впливу підприємства на навколишнє середовище. Це включає зменшення викидів, ефективне використання ресурсів та підтримку відновлювальних джерел енергії.
Соціальна відповідальність	Впровадження принципів сталого розвитку сприяє зміцненню соціальної відповідальності підприємства. Це включає створення сприятливих умов для працівників, взаємодію з місцевою спільнотою та підтримку соціальних програм.
Доступ до нових ринків та можливостей	Підприємства, що впроваджують сталі практики, можуть відкривати для себе нові ринки та можливості, пов'язані з попитом на екологічно чисті продукти та послуги. Розвиток підприємства з використанням інновацій розпочинається з розробки стратегії управління, яка включає кілька етапів: від формування інноваційних ідей до створення плану їх впровадження, що служить основою для реалізації інноваційних проектів.

Джерело: узагальнено на основі [5-8]

Інноваційну стратегію підприємства слід розглядати як фундамент для вирішення всіх питань і проблем, з якими зіткнеться виробник товарів. Ефективна стратегія інноваційного розвитку підприємства передбачає оцінку всіх форм інноваційної діяльності, що виявляються у різних видів нововведень. Проте, важливо зауважити, що на практиці виконання цього завдання досить складне, оскільки інноваційний процес на підприємстві повинен охоплювати всі аспекти господарської діяльності та включати усі підрозділи підприємства.

Інноваційна спрямованість компанії формується кількома ключовими факторами: типом і обсягом ресурсів, якими володіє (або прагне здобути) компанія, її позицією на ринку та загальною економічною структурою (включаючи частку ринку, доступ до фінансування та сировини, та конкурентоспроможність).

Під час початкової фази розробки стратегії інновацій, встановлюється часові рамки для розробки стратегії компанії. По-перше, інновація потребує значної кількості часу, що невід'ємно впливає на весь виробничий цикл компанії. По-друге, розробка нової корпоративної стратегії неможлива без інвестиційного плану. Взаємозв'язок між стратегіями інновацій та інвестицій настільки глибокий, що ці процеси, спрямовані на спільну мету, практично нерозривні. Тим не менш, рішення щодо інвестицій є невід'ємною складовою будь-якої стратегії інновацій для будь-якої компанії. Під час початкової фази інновацій в компанії, формулюються цілі стратегії інновацій.

Важливо врахувати загальну стратегію розвитку компанії, а також метод організації процесу інновацій всередині компанії. Існує три моделі такої організації:

- внутрішня, коли інновація генерується і інтегрується внутрішніми відділами компанії;
- зовнішня, коли зовнішні організації залучаються для створення інновацій;
- венчурна, коли компанії створюють дочірні венчурні підприємства для виконання інноваційних проектів.

Встановлення цілей для стратегії інновацій повинно бути пов'язане з життєвим циклом продукції, який проходить через етапи: народження, дитинство, юність, початкова зрілість, кінцева зрілість, старіння та відродження. Кожен з цих етапів має унікальні характеристики в інноваційному розвитку компанії.

Політика інновацій компанії об'єднує цілі технічної політики та політики інвестицій, спрямованих на включення нових технологій, а також

видів продукції; спрямована на досягнення майбутніх результатів за допомогою створення інноваційного процесу, який включає етапи, такі як дослідження, впровадження нововведень у виробництво, виготовлення нового продукту, його включення на ринок та досягнення результатів. Огляд основних проблем та шляхів їх вирішення при формуванні інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства наведено в Табл. 2.

Таблиця 2. Проблеми і рішення формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємств

Проблема при впровадженні	Опис проблеми	Можливі рішення
Фінансові обмеження	Впровадження сталих практик може вимагати значних фінансових витрат	Розробка бізнес-плану, використання грантів та фінансування, співпраця з фінансовими інституціями
Нестача усвідомлення	Керівництво підприємства не розуміє важливість дотримання принципів сталого розвитку	Освітні кампанії, навчальні програми, розвиток свідомості серед управлінського персоналу
Легіслативні обмеження	Недостатнє регулювання або відсутність законодавства	Лобіювання для змін у законодавстві, взаємодія з урядовими органами, впровадження власних стандартів
Культурні аспекти	Зміна культурних аспектів може бути викликом	Корпоративна комунікація, залучення до участі в процесі прийняття рішень, розвиток корпоративної культури
Системні обмеження	Відсутність технологій або інфраструктури	Інвестиції у розвиток необхідних технологій та інфраструктури, співпраця з іншими організаціями або владою

Джерело: узагальнено на основі [7-8]

Впровадження принципів сталого розвитку впливає на фінансові показники та стратегічне планування підприємств на різних рівнях.

1. Фінансові показники:

– загальні витрати та ефективність використання ресурсів: Впровадження сталих практик може допомогти компанії зменшити витрати на енергію, воду, сировину та інші ресурси через впровадження технологій що є енергоефективними та оптимізацію виробничих процесів;

– інвестиції в сталість: Хоча впровадження сталого розвитку може потребувати початкових інвестицій, це може призвести до зменшення витрат

та ризиків у майбутньому. Наприклад, інвестування в енергоефективність може знизити витрати на паливо та енергію в майбутньому;

- підвищення конкурентоспроможності: Підприємства, які впроваджують сталі практики, можуть отримати конкурентну перевагу на ринку, залучити нових клієнтів та зберегти існуючих завдяки своїм сталісним цінностям.

2. Стратегічне планування:

- ризики та можливості: Підприємства повинні аналізувати вплив сталого розвитку на їх стратегічні цілі та плани. Це означає оцінювання ризиків, пов'язаних зі змінами у законодавстві, вимогами ринку та суспільними очікуваннями, а також виявлення можливостей для інновацій та розвитку нових продуктів чи послуг;

- цілі та показники: При впровадженні сталого розвитку підприємства повинні встановлювати конкретні цілі та показники успіху. Наприклад, це може бути зменшення викидів в атмосферу на певний відсоток або підвищення частки виробництва енергії з відновлювальних джерел;

- залучення стейкхолдерів: Важливо залучити різних стейкхолдерів, включаючи клієнтів, співробітників, інвесторів та громадські організації, до процесу стратегічного планування. Вони можуть мати важливі пропозиції та перспективи щодо впровадження сталості в різні аспекти діяльності компанії.

Інвестиції в енергоефективність, наприклад, у модернізацію обладнання та інфраструктури для зменшення споживання енергії, можуть зменшити витрати на енергію та викиди CO₂. Також, інвестиції у відновлювальні джерела енергії, такі як сонячні батареї або вітряні генератори, можуть зменшити залежність від негейних джерел енергії та сприяти зменшенню екологічного впливу [9].

Програми та проекти, спрямовані на покращення екологічного та соціального впливу підприємства, можуть включати створення екологічних упаковок, утилізацію відходів, підтримку місцевих громад чи впровадження політик соціальної відповідальності. Дослідження та розробку нових

технологій та продуктів, які сприяють сталому розвитку, можуть забезпечити конкурентну перевагу та відкрити нові ринки. Наприклад, це може бути розробка екологічно чистих матеріалів або ефективних енергозберігаючих продуктів. Інвестиції в освіту та навчання працівників з питань сталого розвитку можуть покращити усвідомлення та підтримку сталих практик на всіх рівнях підприємства [2].

Ці впровадження принципів сталого розвитку можуть впливати на загальну стратегію розвитку підприємства наступним чином:

- Покращення конкурентоспроможності: Інвестування в сталі практики може забезпечити підприємству конкурентні переваги на ринку шляхом покращення репутації, зниження витрат та створення нових продуктів або послуг.

- Зменшення ризиків: Інвестування в сталі практики може допомогти підприємству зменшити ризики, пов'язані зі змінами у законодавстві, вимогами споживачів та іншими зовнішніми факторами, що можуть впливати на його діяльність.

- Створення цінності для стейкхолдерів: Інвестування в сталі практики може сприяти збільшенню цінності для різних стейкхолдерів, таких як інвестори, споживачі, працівники та суспільство в цілому, шляхом створення позитивного впливу на довкілля та суспільство.

Оцінити ефективність впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства можна за допомогою ключових показників ефективності (Табл. 3).

Впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства потребує належного контролю та звітності для забезпечення ефективності та відповідності встановленим цілям.

Таблиця 3. Ключові показники ефективності (KPIs) для впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства

Ключові показники ефективності	Опис
1. Енергоефективність	Вимірювання споживання енергії на одиницю виробленої продукції або послуги. Зменшення витрат енергоресурсів.
2. Використання відновлюваних джерел енергії	Визначення частки використання відновлюваних джерел енергії у загальному енергопостачанні підприємства. Інвестування в інфраструктуру для використання відновлюваних джерел енергії.
3. Ефективність використання ресурсів	Міра ефективності використання водних, земельних, матеріальних та інших ресурсів у виробничих процесах. Зменшення втрат та відходів матеріалів.
4. Соціальні програми	Оцінка витрат на соціальні програми для працівників. Визначення рівня задоволеності працівників та їх участь у програмах підтримки.
5. Вплив на місцеві спільноти	Оцінка внеску підприємства у соціально-економічний розвиток місцевих громад. Підтримка місцевих ініціатив та інвестицій у соціальну інфраструктуру.
6. Екологічний вплив	Вимірювання кількості викидів забруднюючих речовин у НС.

Джерело: узагальнено на основі [2, 10-11]

Внутрішній аудит сталого розвитку:

- проведення систематичного аудиту для оцінки впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію;
- оцінка відповідності внутрішніх процесів та дій до стандартів сталого розвитку;
- виявлення потенційних ризиків та вироблення рекомендацій щодо їх усунення;

Системи внутрішнього контролю:

- розробка та впровадження механізмів контролю за використанням ресурсів, енергією та матеріалами з метою забезпечення їхньої ефективності;
- контроль за дотриманням нормативних вимог щодо екологічних стандартів та норм.

Системи звітності:

- розроблення звітів про сталість, які включають опис впроваджених заходів та їх вплив на соціальні та екологічні аспекти;
- публікація регулярних звітів про впровадження принципів сталого розвитку для зацікавлених сторін, включаючи інвесторів, клієнтів та громадськість;
- відстеження та оцінка ключових показників ефективності, що пов'язані зі сталим розвитком, та їхнє включення до звітності підприємства.

Внутрішня комунікація:

- забезпечення ефективної комунікації між різними підрозділами підприємства для впровадження та контролю за принципами сталого розвитку;
- організація регулярних нарад та тренінгів для просування усвідомлення персоналом щодо важливості та методів впровадження принципів сталого розвитку.

Для розгляду регіонального аспекту впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств Полтавської області доцільно розглянути основні положення «Програми підтримки інвестицій, формування привабливого іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2024–2027 роки» (далі – Програма), яка є комплексним документом, що охоплює кілька ключових напрямів [13]. Її мета – реалізація регіональної політики у таких сферах: залучення інвестицій, зокрема прямих іноземних, із пріоритетом для стратегічно важливих галузей економіки регіону; формування позитивного іміджу області як надійного партнера у сфері бізнесу; підвищення конкурентоспроможності місцевих підприємств та розширення експорту товарів і послуг.

Згідно з однією з головних цілей програми «Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації», передбачено поступовий перехід від сировинної моделі економіки регіону до інноваційного зростання, заснованого на сучасних технологіях. Це включає

цифровізацію виробничих процесів, створення «розумних» продуктів і послуг, а також впровадження сучасних бізнес-моделей. У програмі підкреслюється, що ефективна інноваційна діяльність є ключовим чинником економічного розвитку як окремих підприємств і галузей, так і регіону в цілому.

Основним стримуючим чинником для розвитку інвестиційної активності як на галузевому, так і на територіальному рівнях є військова агресія РФ проти України. Це призводить до зниження обсягів залучення інвестицій, зокрема прямих іноземних, у пріоритетні галузі економіки та уповільнює соціально-економічний розвиток територіальних громад Полтавської області. Недостатній рівень інвестиційної активності у більшості перспективних та стратегічно важливих галузей регіону знижує конкурентоспроможність місцевих підприємств і спричиняє диспропорції в соціально-економічному розвитку області. Аналіз прямих іноземних і капітальних інвестицій, а також структури експорту вказує на гостру потребу у фінансуванні таких перспективних галузей, як машинобудування та харчова промисловість, які залишаються недоінвестованими. Збільшення інвестицій у високотехнологічні сектори сприятиме поступовій модернізації економіки регіону та впровадженню інноваційних розробок.

Станом на 31 грудня 2022 року загальний обсяг накопичених прямих іноземних інвестицій становив 1658,8 млн доларів США, що складає 4,9 % від загального обсягу інвестицій по Україні та забезпечує Полтавській області 3-тє місце серед регіонів країни. Найбільший інтерес серед інвесторів зосереджений на промисловому секторі регіону, який охоплює 85,3 % від загального обсягу іноземних інвестицій (1 414,3 млн доларів США). Основна частка припадає на добувну промисловість і розроблення кар'єрів – 83 % (Рис. 1).

Зниження обсягів освоєних капітальних інвестицій у 2022 році було спричинене повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Високі безпекові

ризика та погіршення ділових очікувань значно знизили рівень інвестиційної активності.

Рис. 1. Структура прямих іноземних інвестицій за галузями економіки Полтавської області, станом на 31.12.2022 року
Джерело: за даними [13].

2022 рік для Полтавської області характеризувався зниженням обсягу освоєних капітальних інвестицій на 37,5% у порівнянні з 2021 роком (Рис. 2).

Рис. 2. Зміни обсягів освоєних капітальних інвестицій у Полтавській області в період 2014–2022 років (млрд грн)
Джерело: за даними [14]

У 2022 році найбільше капітальних інвестицій було освоєно підприємствами в таких секторах (Рис. 3):

- промисловість – 8,2 млрд грн (46,8%);
- сільське, лісове та рибне господарство – 4,2 млрд грн (24,1%);
- державне управління та оборона – 1,1 млрд грн (6,5%);
- оптова та роздрібна торгівля – 0,95 млрд грн (5,4%);
- будівництво – 0,66 млрд грн (3,8%).

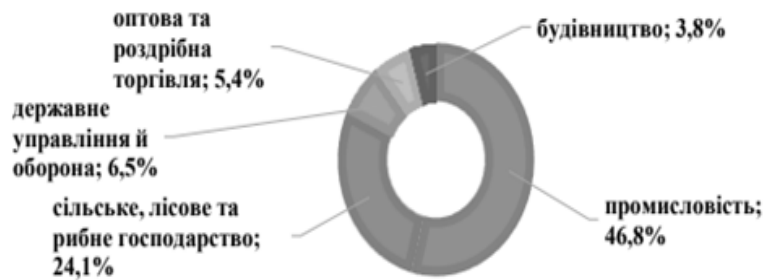

Рис. 3. Капітальні інвестиції в Полтавській області за секторами економіки у 2022 році (млрд грн)

Джерело: за даними [14]

Крім того, на падіння інвестиційного потоку вплинуло загальне погіршення фінансових результатів підприємств. Особливо постраждав сектор будівництва, що пережив значне скорочення інвестицій та різке зменшення попиту на житло. Проте певну підтримку сектору надали державні витрати на відновлення інфраструктури. Через руйнування виробничих потужностей і інфраструктури, а також зниження споживчого й інвестиційного попиту, економічні результати промисловості значно погіршились. Проблеми з енергопостачанням у кінці 2022 року через обстріли критичної інфраструктури сприяли подальшому зниженню обсягів промислового виробництва. У той же час, частину переробних галузей, таких як машинобудування, легка і харчова промисловість, підтримали державні замовлення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сталість і розвиток стають невід’ємними компонентами будь-якої успішної стратегії підприємства в сучасному світі. Впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства відіграє важливу роль у забезпеченні стійкого росту та тривалого інноваційного просування. Цей підхід дозволяє збалансувати економічну ефективність, соціальну відповідальність та охорону навколишнього середовища.

Однією з ключових переваг впровадження принципів сталого розвитку є здатність підприємства привертати і утримувати інвестиції. Зростаюча увага інвесторів до екологічних та соціальних аспектів бізнесу робить

компанії, що активно впроваджують принципи сталого розвитку, більш привабливими для інвестиційного капіталу. Крім того, включення принципів сталого розвитку дозволяє підприємствам зменшувати витрати та оптимізувати процеси виробництва. Використання енергоефективних технологій та раціональне використання природних ресурсів сприяє зниженню витрат і забезпечує сталість розвитку підприємства. Засвоєння принципів сталого розвитку також підвищує корпоративний імідж підприємства і допомагає привернути більше клієнтів та забезпечити їхню лояльність.

Інновації, пов'язані з формуванням політики сталого розвитку, стають все більш актуальними, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств у контексті сталого розвитку. Особливу вагу має врахування інтересів зацікавлених сторін та розробка стратегій, що відповідають цілям сталого розвитку.

Впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємства потребує комплексного підходу та ретельного аналізу. Це завдання є ключовим у контексті сучасних викликів, пов'язаних з екологічною стабільністю, соціальною відповідальністю та економічною ефективністю.

Одним з ключових аспектів є визначення конкретних цілей та мети сталого розвитку підприємства через інвестиційно-інноваційну стратегію. Це включає зменшення викидів в атмосферу, збільшення використання відновлюваних джерел енергії та покращення умов праці. Наприклад, підприємство може встановити ціль зменшення викидів на 20% протягом наступних п'яти років. Далі, інтеграція принципів сталого розвитку в стратегічне планування є ключовим кроком у забезпеченні ефективного впровадження. Це означає, що цілі та стратегії сталого розвитку повинні бути відображені в основних стратегічних документах підприємства, таких як бізнес-плани та річні звіти.

Розв'язання визначених проблем, пов'язаних з регіональними особливостями можливе завдяки наступним заходам: встановлення нових взаємовигідних соціально-економічних зв'язків між територіальними громадами Полтавської області та муніципалітетами іноземних країн; організація міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, форумів та зустрічей для сприяння євроінтеграційним процесам; впровадження системного підходу до залучення інвестицій з урахуванням сучасних викликів та можливостей; стратегічне планування інвестиційної діяльності на основі конкурентних переваг регіону та потреб перспективних галузей економіки та провідних підприємств регіону; підтримка територіальних громад у ефективному використанні їхніх активів для залучення інвестицій; розвиток інвестиційної інфраструктури, облаштування індустріальних парків та промислових майданчиків тощо.

Ці рекомендації та практичні аспекти є ключовими у досягненні ефективного впровадження принципів сталого розвитку в інвестиційно-інноваційну стратегію підприємств, забезпечуючи тим самим їхню довгострокову стабільність та успішний розвиток підприємства, регіону та країни в цілому.

Література

1. Zhukov S., Masligan O., Todierishko E. Economics and mathematics modeling of development of enterprise management methodology based on «sharing economy» and cognitive technologies. *Etyka Biznesu I Zrównoważony Rozwój. Business Ethics and Sustainable Development*. 2021. No. 4. P. 60–80.
2. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 01.02.2025).
3. Ватченко О.Б., Ватченко Б.С., Черевко О.Л. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посібник. Дніпро : Акцент ПП, 2017. 404 с.

4. Микитюк П.П, Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
5. Легомінова С.В. Ідеогенез категорії стійкого інноваційного розвитку в аспекті формування конкурентних переваг підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. В. 15, Ч. 1. С. 168–172.
6. Коваленко Л.О. Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки України : монографія / за заг. ред. І.С. Каленюка. Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. Ч. 1. 591 с.
7. Шевчук В.Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. Київ : Геопринт, 2006. 200 с.
8. Galpin T., Whittington J.L., Bell, G. Leading the sustainable organization: Development, implementation and assessment. London. Routledge, 2012. 224 p. DOI: 10.4324/9780203128411.
9. Hargadon A., Sutton, R. I. Building an Innovation Factory. *Harvard Business Review*, 2000, Vol. 78(3). P. 157–166.
10. Boons F., Lüdeke-Freund F. Business Models for Sustainable Innovation: State-of-the-Art and Steps Towards a Research Agenda. *Journal of Cleaner Production*, 2013, Vol. 45. P. 9–19.
11. Porter M.E., Kramer M. R. Strategy & Society: The Link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*, 2006. Vol. 84(12), P. 78–92.
12. Semenikhina V., Pochtovyuk A., Onyshchenko O. Social and environmental components of social responsibility of industrial companies in the conditions of a digital and sustainability economy. *Auspicia*, 2023. Vol. 1, P. 18–33. DOI: 10.36682/a_2023_1_2.
13. Програма підтримки інвестицій, формування привабливого іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області

на 2024–2027 роки. URL: https://oblrada-pl.gov.ua/sites/default/files/field/docs/38_10.pdf (дата звернення: 30.01.2025).

14. Сайт Головного управління статистики в Полтавській області. URL: <https://www.pl.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 30.01.2025).

References

1. Zhukov, S. Masligan, O. and Todierishko, E. (2021), “Economics and mathematics modeling of development of enterprise management methodology based on «sharing economy» and cognitive technologies”, *Business Ethics and Sustainable Development*. vol. 4. pp. 60–80.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "On innovation activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Accessed 01 February 2025).

3. Vatchenko, O.B. Vatchenko, B.S. and Cherevko, O.L. (2017), *Innovatsiynyy rozvytok pidpryyemstva* [Innovative development of the enterprise], Aktsent PP, Dnipro, Ukraine.

4. Mykytiuk, P.P. Krysko, Zh.L. Ovsianiuk-Berdadina, O.F. and Skochylias, S.M. (2015), *Innovatsiinyi rozvytok pidpryyemstva* [Innovative development of the enterprise], Prynter Inform, Ternopil, Ukraine.

5. Lehominova, S.V. (2017), “Ideogenesis of the category of sustainable innovative development in the aspect of formation of competitive advantages of the enterprise”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. vol. 15, part.1, pp. 168-172.

6. Kovalenko, L.O. (2009), *Formuvannya innovatsiynoyi modeli rozvytku natsional'noyi ekonomiky Ukrayiny* [The formation of an innovative model of the development of the national economy of Ukraine], ChDIEU, Chernihiv, Ukraine.

7. Shevchuk, V.Ya. (2006), *Makroekonomichni problemy staloho rozvytku* [Macroeconomic problems of sustainable development], Geoprintynt, Kyiv, Ukraine.

8. Galpin, T. Whittington, J.L. and Bell, G. (2012), *Leading the sustainable organization: development, implementation and assessment*, Routledge, London, UK.
9. Hargadon, A. and Sutton, R.I. (2000), “Building an Innovation Factory”, *Harvard Business Review*, vol. 78(3), pp. 157–166.
10. Boons, F. and Lüdeke-Freund F. (2013), “Business Models for Sustainable Innovation: State-of-the-Art and Steps Towards a Research Agenda”, *Journal of Cleaner Production*, vol. 45, pp. 9–19.
11. Porter, M.E. and Kramer, M.R. (2006), “Strategy & Society: The Link between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility”, *Harvard Business Review*, vol. 84(12), pp. 78–92.
12. Semenikhina, V. Pochtovyuk, A. and Onyshchenko, O. (2023), “Social and environmental components of social responsibility of industrial companies in the conditions of a digital and sustainability economy”, *Auspicia*, vol. 1, pp. 18–33.
13. The Poltava Regional State Administration (2023), “Program of investment support, formation of an attractive image and development of international economic cooperation of Poltava region for 2024-2027”, available at: https://oblrada-pl.gov.ua/sites/default/files/field/docs/38_10.pdf (Accessed 30 January 2025).
14. Chief Department of Statistics in Poltava Region (2022), “Implementation of innovations at industrial enterprises”, available at: <https://www.pl.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 30 January 2025).

Стаття надійшла до редакції 08.02.2025 р.